УНИВЕРСИТЕТ
ПО АРХИТЕКТУРА
СТРОИТЕЛСТВО
И ГЕОДЕЗИЯ

бул. „Хр. Смирненски“ № 1, София 1046, Р България
тел.: (02) 865-68-63; +359 886 60 24 55
e-mail: *aceadm@uacg.bg; https://uacg.bg*

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА ДЕКЛАРАЦИЯ
на участниците в Националния форум
„Да строиш с изкуствен интелект – от кампуса до умния град“
София, 1 октомври 2026 г.

Изкуственият интелект променя начина, по който проектираме, строим и управляваме сградите, инфраструктурата и градовете. Неговото прилагане открива нови възможности, но изисква качествено образование, достъпни и надеждни данни, ясни правила и професионални стандарти и отговорност при вземането на решения. Водещ принцип при използването на тези технологии трябва да бъде общественият интерес.

Ние, участниците в Националния форум „Да строиш с изкуствен интелект – от кампуса до умния град“, проведен на 1 октомври 2026 г. в Университета по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ) и поставил началото на честванията на неговата 85-годишнина, призоваваме държавните и местните институции, академичната общност, професионалните организации и бизнеса да обединят усилията си за прилагането на следните принципи:

1. Отговорността остава у човека. Изкуственият интелект помага за анализа на данни, сравняване на решения, моделиране на сценарии и автоматизиране на рутинната работа, но не замества професионалната преценка. Резултатите му подлежат на проверка спрямо техническите и нормативните изисквания, а окончателните решения и отговорността за тях остават на компетентния специалист и ръководството над него. Организациите, които разработват и внедряват такива системи, носят отговорност за тяхната надеждност. Генерираните изображения, симулации и текстове не могат да заместват официално приетото проектно решение. Настояваме за прозрачност, проследимост и възпроизводимост на използваните данни и модели и за независима проверка на резултатите, както и за спазване на правата върху интелектуалната собственост, включително авторското право върху проектите.

2. Качественото образование става все по-важно. Използването на новите технологии изисква задълбочена професионална подготовка, критично мислене и способност за оценка на резултатите. Призоваваме висшите училища да оценяват не само крайния резултат, а и мисленето, аргументацията и проверката на решенията; да учат студентите да формулират задачи, да оценяват данни и да познават ограниченията на моделите, както и да ги разработват и валидират; да развиват интердисциплинарни програми, съчетаващи инженерните дисциплини с анализа на данни и геопространствените технологии; да обучават преподавателите и заедно с работодателите да обновяват програмите и продължаващото обучение. Изкуственият интелект трябва да подпомага ученето, а не да заменя изграждането на знания и професионална преценка.

3. Надеждният изкуствен интелект изисква качествени данни. Призоваваме институциите, общините и професионалните организации да работят за преодоляване на разпокъсаността на данните за сградите, инфраструктурата и територията. Необходимо е изграждането на свързана цифрова среда, основана на отворени стандарти (openBIM, OGC), обединяваща BIM, GIS, сензори и регистри, с ясни правила за достъп, обмен, защита на личните данни и сигурност и с определена отговорност за качеството и актуалността на данните – особено когато от тях зависят критична инфраструктура, публични ресурси и безопасността на хората.

4. Умните градове трябва да служат на хората. Изкуственият интелект и цифровите двойници подпомагат инфраструктурата през целия ѝ жизнен цикъл. Те позволяват преход от реакция при авария към прогнозиране и превенция, оценка на каскадните последици между системите и по-добри решения за транспорта, водите, енергийната ефективност, топлинните острови и качеството на въздуха. Тези системи трябва да бъдат киберсигурни и дигитално устойчиви, с резервни протоколи при срив. Мярка за стойността им е измеримият обществен резултат – безопасност, по-добри услуги, ефективно използване на ресурсите и качество на живот, а не технологията сама по себе си.

5. Държавата трябва да бъде подготвена. Институциите и общините се нуждаят от експертен капацитет за оценка, внедряване и контрол на системи с изкуствен интелект. Регулирането трябва да балансира иновациите със защитата на основните права, сигурността и професионалните стандарти. Нужна е навременна оценка на въздействието върху пазара на труда, за да се подготвят образованието и работодателите. При големи инвестиции като центровете за данни, наред с ползите, трябва да се отчитат разходът на енергия, вода и земя, въздействието върху околната среда и интересите на местните общности. Политиките трябва да почиват на трезва оценка на ползите и рисковете, а не на увлечение или страх.

6. България трябва да създава технологии, а не само да ги използва. Страната има университети, учени, специалисти и технологичен сектор, които могат да ѝ дадат по-активна роля. Това изисква целенасочена подкрепа за научни изследвания, разработване на собствени модели и данни и валидирането им в реална среда, както и сътрудничество между наука, институции и бизнес за решения, съобразени с българските условия. УАСГ има капацитета да бъде партньор на държавата и общините в инфраструктурата, водния сектор, транспорта, градското планиране и енергийната ефективност.

ОТ ПРИНЦИПИ КЪМ ДЕЙСТВИЕ

За да превърнем заявените приоритети в практически резултати, ние, участниците във форума:

1. Заявяваме готовност да продължим диалога чрез следващи форуми и професионални дискусии.
2. Ще насърчаваме студентски, докторантски и научни проекти с практическо приложение, включително пилотни проекти по конкретни обществени и инфраструктурни проблеми, и изграждането на споделени тестови среди.
3. Ще предоставим изводите и препоръките от форума на държавните институции, общините и професионалните организации.
4. Предлагаме създаването на Консултативен експертен съвет с участието на УАСГ, научни организации, държавните институции, общините и браншовите камари (КАБ, КИИП, КСБ), който да разработи Пътна карта с конкретни мерки и измерими индикатори за прилагане на изкуствения интелект в сектора.

Нашата задача не е нито да спираме промяната, нито безкритично да я следваме, а да я насочваме чрез знание, научен подход и професионална отговорност. Технологията може да подпомага решението, но човекът носи отговорността за него. От това ще зависи какви специалисти, сгради, градове и бъдеще ще създаваме.

Участниците в Националния форум
„Да строиш с изкуствен интелект – от кампуса до умния град“